

Рецензия

От доц. д-р Йоанна Михайлова Недялкова, Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, катедра „Психология“, факултет „Социални, стопански и компютърни науки“

Относно: представен дисертационен труд на тема „Влияние на майчинството върху възприятието за благополучие на майки на деца от 0 до 3 години от Израел“ за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.2 „Психология“, докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“

Автор: Ревитал Зербиб,

Научни ръководители: проф.д.пс.н. Галя Герчева, доц. д-р Ваня Христова

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на представени от докторанта дисертационен труд, автореферат, списък с публикации по темата на дисертационния труд, папка с документи на кандидата. Документите показват, че Ревитал Зербиб е изпълнил успешно всички предвидени дейности в индивидуалния учебен план за целия срок на докторантурата и е преминал успешно през необходимата процедура за допускане до вътрешна защита за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ съгласно закона за висшето образование (ЗВО), Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагането на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ППЗРАСРБ).

Актуалност на темата

Представеният дисертационен труд на тема „ Влияние на майчинството върху възприятието за благополучие на майки на деца от 0 до 3 години от Израел“ от Ревитал Зербиб е задълбочено и аргументирано изследване на актуален и значим проблем от областта на съвременната педагогическа и възрастова психология. Разработваната проблематика е изследвана целенасочено и систематично. Редица изследвания предполагат, че майчинството като нова житейска роля, внася значителни личностни промени в живота на жената. Психологичните промени до които води майчинството и най-вече нейното благополучие не са популярна тема, а дискутирането им може да има благоприятно влияние както за бъдещите, така и за настоящите майки. Авторът подчертава, че в нашето съвремие предизвикателството на майчинството е по-сложно от всякога и понастоящем включва много трудности, функционални и емоционални,

които изискват от майката да отделя много психични ресурси в ежедневието си за справяне наред с изискванията на обществото и с допълнителните роли, които поема като издържаща семейство, съпруга и т.н. Психичното благополучие на майката е много важно, както за индивидуалното ѝ ниво, така и за процесите, които протичат в обществото. То е главна предпоставка за оптималното родителско функциониране, което има значение за психическото и физическо развитие на детето. Израел е страна с най-висока раждаемост и изискванията на обществото към майката се увеличават, а компенсациите и оказването на помощ за майка отглеждаща децата си не се е увеличила пропорционално поради което нейното благополучие е намалено.(стр.4)

Всичко това е позволило добрата ориентация на автора в темата, което в комбинация с добра теоретична подготовка и аналитични способности са довели до провеждане на качествено научно изследване. От тук, темата на дисертационния труд на Ревитал Зербиб е актуална и интересна в приложно-психологически и практически план.

Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният за защита дисертационен труд е задълбочено и аргументирано изследване на актуална от областта на съвременната психология. Разработената проблематика е изследвана целенасочено и систематично.

Теоретичните и практико-приложните аспекти на дисертационния труд са свързани с разглеждане и проучване на благополучието на майките в Израел, както и начините им за справяне с новите предизвикателства за оптималното им родителско функциониране, което е много важно особено през първите три години от живота на детето.

Дисертационния труд е в обем от 127 страници и се състои от шест глави, списък на използваната литература и четири приложения. Съдържанието на всяка от главите е разпределено в отделни параграфи. В изложението са включени 6 таблици и 3 фигури.

Характеристика и оценка на съдържанието на дисертационния труд

Структурата на дисертацията е логически изградена и подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем на защитата на формулираната авторова теза и произтичащите от нея конкретни изследователски задачи.

В увода се внася обосновката, че социално-икономическата ситуация и оптималната грижа за себе си са значими ресурси, които влияят върху

благополучието на майката и са от съществено значение за неговото насърчаване. От друга страна благополучието на детето е тясно свързано с това на майката и се влияе от него. Структурните компоненти в дисертацията са: съдържание, увод, цели, обосновка на изследването, хипотези, заключения и препоръки.

В Глава първа „Увод“ се обосновава изборът на темата на изследването в съответния контекст. Здравословното състояние на майката оказва влияние върху нейното майчинско функциониране и грижата за детето. Първите три години от живота на детето се характеризират с абсолютната му зависимост от значимата фигура - майката и представляват критичен период за развитието на детето и за неговото физическо и психическо здраве.

На тази основа се аргументира потребността от изследване на връзката между възприемането на благополучието сред майките в Израел на деца на възраст от раждането до три години върху тяхното успешно функциониране. Анализира се връзката между възприемането на икономическото положение на майките, техните грижи за себе си и отражението върху психическото и физическото здраве на детето, най-вече през първите години от живота му.

Втора глава „Преглед на научната литература“ представя преглед на литературата посветена на същността на благополучието, неговото измерване, връзката с личните качества, околната среда и неговият принос за индивида. Подчертава се, че благополучието в Израел се възприема по национално - исторически причини като понятие, свързано с Министерството на благополучието и съответно с помощта за бедните.

Настоящото изследване е количествено изследване в рамките на което са разгледани различни фактори, които оказват влияние върху психичното състояние на майката, родителското функциониране и връзката между тях.

В трета глава „Методология на изследването“ фокусът е върху научния инструментариум, изследователския процес, методи за статическа обработка, задачи, цел и хипотези на изследването.

Основната цел на настоящото изследване е да се насърчи израстването на поколение от деца, които са здрави в тяло и по дух, като се наблегне на благополучието на майката - съществен фактор за благополучието на децата. Връзката между тях и семейната среда в която се отглежда детето са в основата на психическото и физическото му развитие. Изследването е актуално и интересно по отношение на дискутираната тема в Израел като държава.

Обект на изследване са майки от еврейското население, които имат поне едно дете на възраст от 0 до 3 години. Инструментариумът се състои от четири затворени въпросника валидизирани за Израел.

Глава четвърта „Резултати от изследването“ представлява избор на извадка и фонове характеристики, променливи и констатации от изследването.

Ревитал Зербиб описва организацията и хода на изследването. Направен е анализ на резултатите от изследването и на тази база са изведени съответните изводи.

Глава пет „Дискусия“ представлява анализ на факторите влияещи върху нивото на грижата за себе си и благополучието на майката. Важен е направеният извод, че майките, които инвестират в грижата за себе си, възприемат своето благополучие като по-високо.

В Глава шест „Обобщение и заключения“ са представени обобщенията от цялостната теоретична и практическа разработка на дисертационния труд. Препоръките са представени по следния начин:

1. Необходимо е да се признае статутът на майката през 21-ви век и предизвикателствата с които тя се справя.
2. Необходимо е да се признае ролята на майката като най-значим грижещ се за детето, като роля която трябва да бъде възнаградена и подкрепена.
3. Необходимо е да се постигне задълбочено разбиране на значението на благополучието на майката като основа за нейното майчинско функциониране и за здравето и благополучието на детето.
4. Необходимо е да се насочи вниманието към майката и да се инвестира в нейното благополучие като превенция за бъдещо лечение на проблеми, които могат да възникнат у детето.

Библиографията за разработване на настоящия труд се състои от 128 литературни източника на английски език и интернет източници, които са използвани добросъвестно и коректно.

Заключението представлява подходящо обобщение на проведеното дисертационно изследване . В него се подчертават постигнатите резултати.

Може да се обобщи, че направените в дисертационното изследване изводи следват от текста и са пряко обвързани с методологията в конкретната проблематика. Предложенията са обосновани, произтичат от анализа на съвременното състояние на изследваната тема и са дадени насоки за нейното по-успешно реализиране.

Обобщение на по-съществени страни и резултати с приносен характер на дисертационния труд

Настоящият дисертационен труд се отличава с няколко приноса по отношение на научната и практическа дейност, свързана с изследването на влиянието на благополучието на майки на деца от 0 до 3 години, тяхното функциониране и здравето на децата.

1. Изследователският фокус е с акцент върху разбирането, че психическото, емоционалното и физическото здраве на детето зависи в значителна степен от здравето на майката.
2. Изследването допринася за задълбоченото разбиране за значението на благополучието на майката за нейното майчинско функциониране.
3. Разкрита е необходимостта осигуряване на програми, насочени към майката в нейната грижа за себе си и предоставяне на ресурси.
4. Разкрита е необходимостта разглежданата проблематика да бъде изучавана, като част от академичната програма в областта на ранното детство.
5. Систематизирана е необходима информация за практики и изследователи в областта на образованието.
6. Резултатите от изследването предоставят възможност на съответните институции в държавата да разпределят точно ресурсите, както и да предоставят финансова помощ, необходима на майките за отглеждане на техните деца в Израел.

Посочените приноси са приемливи и несъмнено са собствено дело на автора. Имат характер на обогатяване на съществуващите знания и приложението им в психологическата и педагогическа практика. Изводите водят към получаване на качествени резултати в съвременната психологическа и образователна среда в Израел.

Автореферат и публикации по дисертационния труд

Теоретичните и приложните постижения, достигнати в дисертационния труд са популяризирани в три научни публикации на автора.

Авторефератът е разработен в съответствие с възприетите в България изисквания и отразява точно и пълно структурата, основните идеи, съдържание, проблеми и резултати на дисертационния труд.

Нямам критични бележки към дисертационния труд и автореферата към него.

Заклучение

В заключение считам че, дисертационния труд на Ревитал Зербиб „Влияние на майчинството върху възприятието за благополучие на майки на деца от 0 до 3 години от Израел“ е задълбочен, интересен, полезен за практиката в областта на педагогическата и възрастова психология и има характер на завършено научно изследване. С него кандидат докторантът демонстрира убедително способност да анализира и допринася за реализирането на полезни за практиката научни теми. Получените резултати от дисертационния труд ми дават основание да приема, че същият отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в република България.

Предлагам на Уважаемото научно жури да даде образователната и научна степен „доктор“ на Ревитал Зербиб в професионално направление 3.2. „Психология“, докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“.

9.08.2024г.

гр. Варна

доц. д-р Йоанна Недялкова: